

Kittlande primitivism

Människor som på olika sätt förbereder sig för jordens undergång har alltid funnits. I och med klimatförändringarna och oljetoppen har de fått ett nytt argument.

Jon Weman analyserar varför "berättelsen" om en kommande undergång leder politiskt fel.

Samhället har kollapsat. Bilvrak rostar på spruckna vägar. Små grupper av överlevande, isolerade från varandra, kämpar för att få mat för dagen och för att försvara sina ägodelar mot laglösa som stryker omkring bland de omgivande ruinerna. Den sortens scener är sedan decennier tillbaka välbekanta från böcker, rollspel och filmer som *Mad Max*. Från början handlade det oftast om världen efter ett kärnvapenkrig; när det scenariot framstod som mindre sannolikt blev bakgrunden i stället genmanipulerade virus som löpt amok eller liknande mer fantasifulla katastrofer.

I James Kunstlers roman *World Made by Hand* möter vi samma välbekanta ruiner, bilvrak och kämpande överlevande, men scenariot är ingen vild fantasi, eller är i varje fall inte avsett att uppfattas så. Kunstler är författare till en rad fakta/debattböcker som *The Geography of Nowhere* och *The Long Emergency*, och för honom är civilisationens undergång en högst tänkbar och trolig framtid. Det är kombinationen av klimatförändringar och, i synnerhet, sinande oljetillgångar som han föreställer sig kommer att leda till det högteknologiska samhällets fall.

Spridda runtom i USA finns tusentals människor som förbereder sig för en sådan framtid.

Elaine Meinel Supkis är en av dem. Hon kritiserar (ganska artigt) Kunstler för hans antagande att kvinnor mestadels kommer att hålla sig inomhus, och för orimlighet i vissa detaljer, men i stort uppskattar hon hans skildring av framtiden – "det liknar den jag själv levte i".

I tio år levde hon i vildmarken, utan el, i ett hus konstruerat av pressningar och rivningsmaterial, plöjde fält med oxar och pumpade vatten för hand. Hon har också tränat entusiaster i "medeltida stridstekniker" – "de som kan sådant kommer att vara herrar på täppan i framtiden". Huruvida hon ursprungligen gav sig in på allt detta som en förberedelse inför post-oljesamhället framgår inte, men nu ser hon det åtminstone uppenbarligen som en god förberedelse.

Richard Heinberg startade sin bana som en obskyr primitivistisk tänkare; 1995 skrev han om den moderna människan som "traumatiserad av civilisationen". Oljetoppen – ett problem skraddarsytt för hans lösning – gav honom sitt genombrott; till och med Bill Clinton uppges ha läst honom. Han hävdar att USA behöver "100 miljoner bönder" – medelklassen kommer att tvingas återgå till att plöja åkrar när ett högteknologiskt, oljebaserat jordbruk inte längre kan upprätthållas.

John Michel Greer driver bloggen "The Archdruid's report" (han är faktiskt "Grand Archdruid" i "The Ancient Order of Druids in America"). Han har påpekat att människor ställde inför en fundamentalt ny situation tenderar att tolka den i enlighet med de mest invanda, kulturellt väletablerade mönstren. En del människor

James Howard Kunstler ser i klimatförändringarna och sinande oljetillgångar en framtid utan högteknologi.

vägrar se det allvarliga i oljetoppen – och mer i allmänhet uttömmandet av naturresurser tillsammans med klimatförändringarna – inte utifrån rationella argument utan därför att man inte vill överge "berättelsen" om evigt framåtskridande. De som ser allvaret, å andra sidan, tenderar att antingen dras till "berättelsen" om ett snabbt och totalt sammanbrott (modellerat efter Uppenbarelseboken, vanligtvis) eller till tanken att den nuvarande krisen utgör ett "evolutionärt steg", födslovändorna inför födelsen av ett ny, högre samhällsform – båda två, påpekar Greer, väl etablerade tankefigurer i västerländsk kultur.

En näraliggande poäng han gör är att oljetoppen för många människor framför allt blir ett skäl att göra saker de skulle vilja göra ändå: för en del att skapa en rörelse för att söka politisk makt (något han avfärdar utan vidare som att "kasta ut de nuvarande skurkarna och sätta in ett gäng nya skurkar"), för andra att bygga chica ekobyar, och för åter andra att bunkra upp sig i bergen med konserver och ett gevär – ett sätt att "återupprätta manligheten". Många verkar lika mycket dras till som skrämmas av tanken på samhällets undergång – som om "ingen katastrof, hur förödande den än är, tycks dem värre än att deras vardagliga liv skulle fortsätta som vanligt".

Själv är han förespråkare av teorin om "gradvis nedgång" ned mot "de mörka avindustrialiserade århundradena 2200–2600 eller så". Eftersom det är svårt att föreställa sig vilka rationella argument som egentligen skulle kunna motivera en så säker förutsägelse får man kanske anta att han själv är offer för samma fenomen som han kritiserar.

Samtidigt som rörelsen för att avveckla civilisationen – primitivismen – aldrig blivit något annat än ett ytterst marginellt fenomen, är det tydligt att tanken på samhällets undergång har en övertygelsekraft och kanske också en lockelse på en betydligt större skara människor. En del inskränker sig till diskussioner över internet, andra har börjat plantera köksträdgårdar bakom villan och lära sig gamla manuella hantverk, åter andra ännu mer ambitiösa har faktiskt sålt sina hus i förorterna och köpt bondgårdar. Heinberg och Kunstler kallar tendensen för "relokalisering".

Stuart Staniford, som brukar publicera voluminösa och statistisprängda essäer på siten theoil Drum.com, påpekar att ingen hittills har visat på något scenario för övergång till ett avindustrialiserat samhälle som inte innebär att miljarder människor kommer att dö i svält och sjukdomar. I "relokalisering" ser han en tendens till att tänka "miljarder kanske kommer att dö, men jag kan klara mig bra i min lilla stuga i vildmarken".

Alla de som tänker så kan fundera över följande citat ur boken:

"Vi är i den här soppan tillsammans. Vi måste hitta en lösning som mer-eller-mindre-fungerar för de allra flesta av oss, eller så är budgivningen stängd för alla bud, inklusive relokalisering."

JON WEMAN
radar@arbetaren.se

World made by hand

James Howard Kunstler

(EJ I SVENSK ÖVERSÄTTNING)

ATLANTIC MONTHLY PRESS, 2008